

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Slane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je v hiši št. 173. — Izdajatelj: Tiskovno društvo v Kranju. — Odgovorni urednik: Ciril Mohor. — Rokopisi naj se ne pošiljajo prepozno.

Izhaja vsako soboto
ob enajstih dopoldne

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Insetati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za petil-vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravnništvo n. j. se blagovoljivo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Mir med Turčijo in Italijo.

Italijansko-turška vojna je končana. Trajala je ta vojna, ki ni bila zelo krvava in se je vlekla kakor morskata kača, dobro leto. Lansko leto dne 6. oktobra je že padlo Italijanom v roke mesto Tripolis, potem trdnjave Derna, Tobruk, Benghasi in Homs. Največ je še Italijanom, ki so imeli vsega skupaj le 130.000 mož na bojišču, pomagalo vojno brodovje, ki je obstreljavalo obrežna mesta toliko časa, da so se podala. V notranjost tripolitanske dežele pa Italijani sploh niso šli daleč, ker jim je zato manjkalo vojnih priprav in poguma, da bi prodirali v puščavo. Koncem oktobra lani so bili Turki Italijane celo čvrsto nazaj zapodili. Strahovala je pa Italija Turčijo s svojo močno mornarico. Več turških otokov so Italijani zasedli in v noči dne 18. julija prijadrili celo v Dardanele blizu Carigrada. Šibka turška mornarica si pa ni upala nikamor. Evropske velesile so Italiji branile, da bi bila raztegnila napade na Balkan. Tako bi se bila lahko vlekla ta vojna še več let brez posebnega uspeha. Ves svet bi se bil lahko smejal italijanskemu kralju, ki se je že davno proglasil za neomejenega poglavarja Tripolitanijske in Cirenajke, ako bi ne bil prišel na pomoč — črnogorski „očka“. Ko so se zvezale balkanske države proti Turčiji in so Črnogorci začeli prodirati v Albanijo, so zastopniki Turčije, ki so se v Ouchyju z Italijani pogajali za mir, naenkrat postali kaj mehki. Dasiravno so Italijani stavili visoke zahteve, so Turki nazadnje vse privolili. Dne 15. oktobra ob 6. uri zvečer se je podpisala mirovna pogodba, ki obsega, kakor se sodi, te-le točke: Turčija pripozna laški zakon, s katerim se je proglasila oblast Italije nad Tripolisom in Cirenajko, nadalje Turčija pokliče svoje

vojake iz Libije in izda na Arabce v Tripolisu oklic, da naj prenehajo z vojno. Ko bo Turčija te pogoje izpolnila, ji bo vrnila Italija zasedene otoke v Egejskem morju in ji plačala za državna posestva v Tripolisu 200 milijonov lir odškodnine. Sultan pa ohrani v verskih zadevah oblast kalifa v Libiji.

Med Italijani je vzbudil sklep miru veliko veselja. Saj so se Italijanom tako naglo izpolnile srčne želje, da so dobili na jugu deželo za izvoz svojega blaga. Papirji na borzah Evrope so se naenkrat dvignili. Turčija je pa vesela miru z Italijo, ker bo odslej lahko porabila vso moč proti balkanskim narodom, katere od nekdanj bolj črti, kakor Italijane. Turške vojne ladje bodo lahko prišle iz zaporov in nadlegovale bolgarska mesta ter vozile vojake v Albanijo. Za italijanske lire si bo pa turška vlada kupila na Balkanu potrebni smodnik. Vsa Evropa, ki ljubi Turke in sovraži Slovane, je tega vesela.

Vojna na Balkanu.

Na posredovanje velevladi za mir, so balkanske države odgovorile, da bi bile za mir pripravljene, toda le pod tem pogojem, če se na Turškem postavijo tuji deželni poglavarji, katere bi potrdile velevladi, nadalje: da bi bil v Carigradu postavljen najvišji svet, ki bi stal pod nadzorstvom odposlancev balkanskih držav, in ako bi se Turčija razorožila, balkanske države bi pa obdržale armade v vojnem stanju, dokler se vse to ne zgodi. Turška vlada je pa odgovorila, da se je na Balkanu glede reform res marsikaj zanemarilo, kar se mora izboljšati, da se pa v izvajanje teh reform ne sme vtikati nobena tuja moč.

Črnogorska armada je razdeljena v tri divizije. Nad Skader gre z barsko divizijo povelj-

nik Martinović. V Sandžak prodira poveljnik Vukotić. Vrhovni poveljnik vse črnogorske vojske je pa prestolonaslednik knez Danilo, ki vodi srednjo armado. Na vojsko so šli v Črni gorí vsi moški od 16.—60. leta. Šli so srčno v boj. Ko so se moške ločevali od svojih žen in otrok, žene niso jokale. Žene, starci in otroci sedaj stražijo domove in hodijo na hrube gledat, kje se dviga dim ob času boja in poslušat grmenje topov.

Vrhovni poveljnik Danilo je premagal turški utrdbi Rogame in Vranjo in začel oblegati mesto Tuzi. Tu je imela sprva črnogorska vojska občutne izgube, tako, da je kralj Nikita zapovedal, da naj preneha boj, da se preprečijo prevelike žrtve, kajti naskok Črnogorcev na Vranjo je bil sprva odbit. Ko so turške čete videle, da so od vseh strani obkoljene, in ker niso dobile iz Skadra pričakovane pomoči, so se udale. Dne 14. t. m. opoldne je črnogorsko topničarstvo na vso moč streljalo na mesto Tuzi in pehota se je pripravila za naskok. Naenkrat se je prikazala na trdnjavi bela zastava. Streljanje je prenehalo. Turški častnik je prestolonasledniku Danilu naznanil, da se je turška posadka udala. V trdnjavi so Črnogorci dobili 9 topov, ki so pa bili poškodovani od črnogorskih krogelj. Dobili so nadalje 8 strojnih pušk, 7000 Mauserjevih pušk, veliko konj, 800 šotorov in živeža za deset dni. V mestu je bilo 6 turških bataljonov z 2300 možmi, katere so Črnogorci odpeljali kot ujetnike v Podgorico, ko so zasedli mesto Tuzi. Med turškimi ujetniki je čudna mešanica. Tu so vojaki v raznih uniformah, velike in male postave in iz raznih narodov. Bogati plen je napravil v Črni Gori veliko navdušenje. Drugi dan se je udala trdnjavica Hum, zadnja utrdba med Tuzijem in Skadrom. Ujetih je bilo 200 mož posadke. Črnogorski kralj

PODLISTEK.

Za poklicem.

Spisal Peter Bohinjec. Dalje.

„Pravi, da ga je njegova rednica imela pri sebi do devetega leta. Potem je šel služiti. Potikal se je po svetu, dokler ni prišel kot 17 letni mladenič v cesarsko vojsko. Spominja se, da ga je njegova rednica lepo vzgojila, da je hodil k sv. maši, da je prejemal sv. zakramente i. t. d.“

„Vse lepo, milostiva! Toda nobene priče, nobenega pisanja, nobenega poznanca, to je pa hudo! Ali naj se torej zanašam le na Tomaževo verodostojnost?“ izraža župnik pomisleke.

„Priseže naj!“ izjavi kapelan Pernar.

„Priseže na Mohamedovo brado!“ dostavi zbadljivo kapelan Kostner, „Bog ve, če se ni ženil že pri Turkih, ker se je toliko let potikal tam doli po Turškem.“

„Tisto pa ne,“ ugovarja hitro baronka. „Poštenjak je; za to pa imamo pričo. Moj oskrbnik Jurko je bil njegov tovariš na jugu in se je vselej častno izrazil o svojem sodrugu. Jurko naj priča!“

Ključar Obrč izgine iz sobe in pokliče z one strani Jurkota, ki je tam zabaval cerkovnike in ministrante ter jim pripovedoval zgodbe iz turške vojske.

„Jurko, ali se je Tomaž kaj ženil v Slavoniji?“ poprašja kapelan.

„To pa ne, častiti gospodje! Tomažu so se gabile turške ženske. Tisti Vlah, tisti Mate je bil samo za to tako jezen na Tomaža, ker mu je ta očital, češ: doma imaš svojo ženo, pa se smoliš okrog turških copernic. Od tistega časa

ga Mate ni mogel več videti. To je bil glavni vzrok, da sva dala s Tomažem slovo Slavoniji in se povrnila domov.“

Jurko je bil odkrit človek in gospodje so mu verjeli.

„Jurko, ti boš prisegel, da je resnica, kar si zdaj govoril,“ reče kapelan.

„Zakaj pa ne? Kar je res, je res!“

Jurko izpije čašo in baronka mu veli, da naj gre osedlat konja.

Častivci sv. Antona so se jeli razhajati.

X.

„Kontesa Regina Kordula Kajzelova se je l. 1696. omožila „iz gotovih vzrokov“ s svojim hlevarjem Tomažem Kinskim.“
Rokopis škocijanskega župnega arhiva.

Predpust je bil pri kraju. Tudi post je minil. Ko sta bila noč in dan enako dolga, tedaj je kontesa Regina poročila svojega oskrbnika.

Bilo je o Vidovem — na predvečer. Nesnosna vročina je pripekala čez dan. Na večer pa so oblaki prevlekli nebo, črni, pogubonosni oblaki. Grmelo je izza Gorjančev, bliski so švigali čez gore in po doléh. Zvonovi so naznanjali, da se približuje huda nevihta in cerkovnik Matija Hribar se je tresel strahú, ko je vlekel za vrvi pod zvonikom.

Bliski so švigali čez stopensko cerkev in starodavna lipa se je zibala od močnega vetra. Šumelo je, grmelo je, bliskalo se je, dež je nalletaval, veter je pihal skozi špranje in skozi perje na drevju.

Tri strele so naenkrat začvrčale nad visokim zvonikom. Cerkovnika je podrl puh, da je odletel tja na zeleno trato. Strela se je razdelila,

razkadila, ena pa je vžgala in suhi hrastovi trami se jeli kaditi pod lesenim ostrešjem . . .

Ogenj je nastal, velik ogenj — — —

Venci so prepletali cerkev, cvetic je bilo na altarjih polno, slavoloki so se vrstili pred cerkvijo in smrečic in vejic je bilo dosti po cerkvi in okrog cerkve.

Ogenj se je širil, posmodil in požgal vse smrečice in vejice, ki so jih spletale deklice in postavili fantje za poroko, ki bi se imela tu vršiti drugi dan.

Ogenj je bruhal izpod strehe. Že so tleli v dimu leseni altarji, že je streha žarela v ognju, že je rdeči zubelj skočil na lesene line v zvoniku.

Zvonovi so utihnili . . . Vročina jih je kuhala, bron se je tajal in padli so na tla.

Vse je gorelo, vse zgorelo, od vrha do tal . . .

Le začrneli zid je še stal po koncu drugi dan in osmojeno tramovje je tlelo na tleh, ko je kontesa Regina prijezdila na Srobotno goro.

In ženin Tomaž Kinski je zaprisegel, da je krščen, je bil postavno oklican in gospod Fabjan je prevzel težko nalogo, da je pred kamenitim, romarskim altarjem zunaj cerkve, pod vejami osmojene lipe, povijal štolo okrog rok kontese Regine in oskrbnika Tomaža Kinskega.

Žalost je vladala v cerkvi, bridkost se je brala na obrazih svatov, „Kraljice čudodelne“ ni več, njena varuhinja pa stopa danes s črnim pajčolanom pred oltar, le na osmojenih vejah stoletne lipe je pela ščinkovka:

„Tičica začela peti prelepo od tega zakona svetega:

„Oj zakon, zakon, ti si svet, na teb' stoji ves voljn' svet!“

Dalje prih.

je sprejel poveljnika turške armade v Tuziju, obersta Ali Beja, in 62 vjetih turških častnikov v Podgorici. Zvečer je bila Podgorica razsvetljena. Črnogorsko glavno taborišče se je preselilo iz Podgorice na turška tla v Milš.

Divizija vojnega ministra Martinovića, ki prodira od juga, je odšla v sredo teden iz Kletine in dospela do Taraboša, močno utrjene gore, ki obvlada Skader. Zadelala ni na pohodu na nobene resne zapreke. Z lahkoto je vzela utrdbe Katraolo, Vladino in Sofo, ter stražnici pri Zeliti in Gorici. Dve utrdbi so Črnogorci s čvrstim bombardiranjem razrušili. Turški postojanki Radovac in Lipovino je zavzela pehota. Levo krilo je po zavzetju Lipovine prodiralo na desnem bregu Skaderskega jezera in po trdovratnem odporu vzelo Pet, Ubalo in Ceklo.

General Vukotić je dosegel višino Vizitor nad Gusinjem dne 15. t. m. Turki so se ljuto branili, imeli so znatne izgube. Dne 16. t. m. so Črnogorci zasedli vse utrdbe nad Gusinjem in zaplenili štiri topove. Drugi dan so začeli bombardirati močno utrjene Berane. Turki so branili trdnjavo z veliko hrabrostjo. Po ljutem dvodnevem boju so Črnogorci zavzeli Berane. Uplenili so 14 topov, mnogo streliva in drugega vojnega materijala. Vseh turških ujetnikov imajo Črnogorci nad 3000 in skrbi jih, kako jih bodo prehranili.

Bolgarska armada, ki šteje 250 tisoč mož, ima glavno taborišče v Stari Zagori. Druga bolgarska četa, ki ima 95 tisoč vojakov, bo najbrže skupno delala s srbsko armado. Dozdaj so bolgarske čete bile oddaljene od turške meje še 25 kilometrov in na meji je le nekaj predstraž.

Srbska armada je tudi že zbrana na južni meji. Prvi poziv šteje 170.000 mož, drugi 85.000 mož in tretji poziv, ki obsega rezerviste od 38. do 46. leta, se zbira. Manjka pa Srbom častnikov, ker bi jih potrebovali 7000.

Med Srbi in Bolgari ni več sledu starega sovraštva in zavisti. Srbski in bolgarski vojaki se poljubljajo, ko se snidejo, in vse navdaja ena misel: osvobojenje bratov izpod turškega jarma.

Grki se hvalijo, da je njihovo brodogradništvo močnejše kot turško in da lahko vzdrži vojno eno leto.

Dne 16. oktobra zvečer je odpotovalo ošobje turškega poslanstva iz Sofije in iz Belgrada v Carigrad. Na postaji pri Belgradu so se poslovili od turškega poslanika zastopniki velevlasti, tudi avstrijski in ruski. Turški podaniki na Srbskem

so pod varstvom nemškega poslanika. Porta je bila naznanila poslanikom v Sofiji in Belgradu, da bolgarsko-srbska nota o vilajetih v evropski Turčiji ne zasluži nobenega odgovora in da naj odideta.

Pri Ristovcu je 3000 turških vojakov, konjenica in pehota, udrlo čez mejo dne 14. t. m. na srbska tla. Ves dan je bila praska s srbskimi vojaki, od katerih sta dva obležala mrtva in štirje bili ranjeni. Potem so se Turki vrnili čez mejo nazaj in pustili na srbskih tleh dva mrtveca. Srbske vojske so dobile povelje, da nikakor ne smejo planiti za sovražnikom, dokler ni napovedana vojna. — Med staroradikalno vladno stranko in opozicijskimi strankami, se je na Srbskem dosegel popoln sporazum. Pasićevo ministrstvo se je s tem utrdilo in moč Srbije povzdignila.

V Carigradu je sultan imel pred poslopjem vojnega ministrstva pregled vojske. Navzoči so bili tudi poslaniki Avstro-Ogrske, Nemčije in Angleške. Albanski prostovoljci so bili oboroženi v Skoplju in poslani proti črnogorski meji. — Štiri bolgarske vstaške čete, ki so štejele okoli 200 mož, so napadle vas Krivo in ranile dva orožnika, potem se pa utaborile v hišah. Iz Soluna sta bila poslana v Krivo dva topova proti upornikom.

Turčiji se je ponudilo veliko inozemskih prostovoljcev. Proti Bolgariji so zbrani vojaki štirih turških armadnih zborov v Drinopolju, Kirkilisu, Carigradu in Galipoliju. Vsak zbor obsega tri divizije po 9000 mož. Ko pridejo rezerve iz Male Azije, bodo šteli zbori 250.000 mož. Trije armadni zbori v Skoplju, Monastirju in Solunu se bodo bojevali proti Srbom in Črnogorcem.

Gospodarski del. Našim kmetovavcem.

Čudno je bilo letošnje leto. Prav mili zimi je sledila zgodnja spomlad. Toda vreme ni ostalo stanovitno, ampak se je bila spomladi povrnila zima in občutni mraz, ki je bil nastopil, je napravil mnogo škode zlasti po vinogradih in v sadnih vrtovih. Prva polovica poletja je potekla še precej normalno; v drugi polovici pa je začelo z malimi prestanki deževati. Z deževjem je zavladal občuten hlad, zaradi katerega se nam obeta zgodnja zima.

Kljub nenormalnosti spomladi in poletja pa so letos nekateri pridelki bogato obrodili in se je pridelalo zlasti mnogo krompirja, kakor še malokdaj. Za presojo krompirjeve letine pa nam

ne zadostuje, ako nam je znana samo množina pridelka, ampak je v tem oziru merodajna dobrota krompirja, odnosno njegova kakovost, ki je dana v krmivni, oziroma hranivni vrednosti, ki jo ima. Poslednja zopet je odvisna od krompirjeve specifične teže ter od suhe tvari in od škroba, ki ju vsebuje krompir. Zavoljo tega mora biti zanimivo za vsakega umnega kmetovavca, da izve, kakšen krompir je pridelal, ker je od krompirjeve kakovosti odvisna njegova porabnost (porabna vrednost) v gospodarstvu. Vzemimo za primer, da je pridelal sosed A 300 metrskih stotov in sosed B na enakem prostoru samo 150 metrskih stotov krompirja. Oba ta soseda pa sta umna gospodarja in se hočeta torej prepričati o kakovosti krompirja, ki sta ga pridelala, ter pošljeta v ta namen vsak svoj krompir v kemično preiskavo. Kemična preiskava dožene, da ima krompir od soseda A specifično težo 1.080 in da vsebuje 19.7% suhe tvari ter 13.9% škroba. Krompir od soseda B pa ima specifično težo 1.146 ter vsebuje 33.8% suhe tvari in 28% škroba. Potemtakem vsebuje krompir od soseda B v enaki množini dvakrat toliko hranin (hranivnih snovi), kakor jih vsebuje krompir od soseda A in je torej pri enakih množinah porabnost krompirja, ki ga je pridelal sosed B za gospodarstvo, dvakrat večja od porabnosti krompirja, ki ga je pridelal sosed A. Iz tega se vidi, da je za polovico manjši krompirjev pridelek soseda B prav toliko vreden, kakor dvakrat večji krompirjev pridelek soseda A. Če bi pa pokazala kemična preiskava nasprotno, to je, da je v krompirju soseda A dvakrat toliko škroba, kakor v krompirju soseda B, tedaj bi bila porabnost (vrednost) krompirja, ki ga je pridelal sosed A, štirikrat večja od porabnosti (vrednosti) krompirja, ki ga je pridelal na enakem prostoru sosed B. Prav tako se more zgoditi, da pridelal isti posestnik na enakem prostoru in na enakem svetu iz istovrstnega semena enkrat več, drugikrat manj krompirja, katerega pridelki se z ozirom na njihovo porabnost (vrednost) močno razlikujejo med seboj. So pač razni vplivi, ki igrajo v tem oziru važno vlogo. Predvsem pa so podnebne in talne razmere, stanje gnojenja ter način obdelovanja, ki vplivajo na kakovost in na množino pridelanega krompirja. Zato mora biti naša skrb, da izsledimo vse pogoje, pod katerimi je mogoče pridelati tudi v neugodnih razmerah kar največ in najboljšega krompirja. To skrb nam nalaga že samo dejstvo, da je krompir eno izmed

Ciganski župnik.

Priredil V. Hybášek.

I.

„Francelj, vstani no hitro! Francelj, ali slišiš? Hitro, hitro!“ — Tako je odmeval prestrašeni ženski glas po župnišču v Zakotu. „Prosim te, le hitro, hitro!“ — in udarec za udarcem je padal na vrata župnikove spavnice.

Z obema nogama naenkrat je poskočil župnik Čelek iz postelje — niti prekrizal se ni, kakor je bil sicer navajen, skočil je v hlače in že je odpiral vrata izpopolnujoč še svojo toaleta.

„Kaj pa je?“ je vprašal ves iz sebe. Za vrati njegove sobe je stala njegova sestra, ki je bila pri njem za kuharico, in vsa se je tresla. „Tatovi — prešiča ni!“ in začela je jokati, da bi se je bil kamen usmilil.

Tudi župnik je stal tu kakor okamenel.

„In jaz sem ti zmiraj rekla, nikar ne s temi cigani! Pa kaj pomaga tebi kaj reči! V hišo jih jemlješ, prenočišče jim daješ, sedaj pa imaš v zahvalo za to, da jim vse razdaš, kar imaš. Mene pa nič ne ubogaš, še kuhati jim moram — jaz moram kuhati ciganom! Gospodje se iz tebe norca delajo in ljudje tudi. Saj ti že nihče drugače ne pravi, kot 'ciganski župnik'. — Ti se pa prav nič za vse to ne brigaš —“ tako je v eni sapi lamentirala župnikova sestra.

„No, no, Tončka, če ni hujšega, kakor ta prešič —“

„Seveda, če ni hujšega — za božjo voljo, kaj pa naj še ukradejo? Saj drugega nimaš, kakor to žival. Vse, kar imaš, razdaš, jaz si iz svojega moram celo obleko kupovati, tebi je pa še malo, če ti pokradejo vse, kar imaš. In s temi tatovi si zmiraj skupaj, s cigani — —“

„Tončka, cigani nam našega 'filozofa' niso vzeli. Naj je vzela, kdor je vzela, toda cigani to

niso bili, pa je. In zaradi prešiča se ne bomo obesili!“ — je odločno rekel župnik.

„Žandarjem bom tatvino naznanila in policijo bom poklicala.“

„Nobenega ne boš klicala in nič naznanjala“, je rekel župnik. „Sicer pa bom takoj prišel na dvorišče in sam pogledal.“ S temi besedami se je vrnil v sobo, da se je pošteno oblekel in opravil svojo jutranjo molitev.

Ko se je vračala gospodinja na dvorišče, je tarnalavso pot: „Zato sem imela vso noč take čudne sanje. Zvečer kar zaspati nisem mogla. Komaj sem zadremala, sem se že hitro zopet predramila. In zjutraj! Ko sem stopila na dvorišče — o križ božji! vrata pri svinjaku odprta in prešiča nikjer. Gotovo ni nihče drugi bil tat, kakor ti cigani, katere gospod vedno in vedno vabi k sebi.“

Med tem je bil „gospod“ še gori. Bil je še močan mož, lepega obraza, pa še lepše duše. Kar je imel, je razdal. Režeži so si z njim delili vsaki dan kosilo in večerjo. Pa, kar je bilo še posebnega na njem: bil je „ciganski župnik“.

Tako ga je imenovala vsa fara in vsi župniki iz okolice. Da, celo škof ga je tako klical, odkar se mu je nekoč Franc Čelek predstavil v šali pod tem imenom. Župnik radi tega naslova ni bil razžaljen, nasprotno, ponosen je bil. Z nekim veseljem je pripovedoval svojim sobratom, da povabi večkrat k sebi cigane in da ti prihajajo k njemu kakor domov. Pripravil jih je do tega, da hodijo k njemu k sv. spovedi in sv. obhajilu, on krsti njihove otroke, in koliko zakonov med njimi je že blagoslovil, ko so poprej brez cerkvenega blagoslova skupno živeli, in koliko njihovih otrok je že pozakoni! Zaradi ciganov se je celo madjarsko naučil, ker je moral pogostoma pisati v matičnih zadevah na Ogrsko —

da celo po cigansko se je s svojimi črnimi prijatelji že menil.

Njegovi župljani so v začetku radi tega bili hudi na svojega župnika, toda sčasoma so se privadili in nazadnje so že sami radi videli pri službi božji cigane, katerih so se poprej ogibali, da, še pogovarjali so se z njimi, zlasti od onega časa, ko je neki mladi cigan pri polnočni sv. maši igral na gosli in neki drugi je z lepim svojim glasom zapel znano božično pesem. Popolnoma so se župljani spravili s cigani, ko so spoznali, da od tistega časa, kar je pri njih ljubljani župnik Čelek in kar zbira okrog sebe cigane, niso v celi okolici cigani nikdar ničesar ukradli. Še pritožiti se nihče ni mogel, da bi ga kdaj cigani ogoljufali, ampak nasprotno: nihče jim ni kotlov in drugih reči tako dobro popravil, kakor cigani.

Vse to je bila zasluga njihovega župnika. Temu je bilo že dobrih 20 let, kar je prišel župnik Čelek v Zakot. Takrat so ga — začetnika — takoj cigani okradli. Toda župnik ni tatvine naznanil orožnikom; niti ni izročil orožnikom mladega cigana, ki ga je bil po noči pri tatvini zasačil. Nasprotno — zjutraj ga je pogostil, dal mu svojo še lepo, ponošeno obleko in potem je povabil njega in njegove tovariše, naj ga vselej obiščejo, kadar pridejo v ta kraj. In tako so se začeli ti obiski, na katere je bila sestra Tončka tako huda.

Stiki župnika s cigani so se še utrdili od onega dne, ko je župnik pogostil vodjo in načelnika ciganov, starega Tomaža. Prišel je k njemu ogledovat, odšel je pa drugi dan zjutraj ves izpremenjen in drugačen. Saj je bilo res nekaj nezaslišanega, da je župnik njega, starega cigana, pogostil s pivom in kračo in ga je še prenočil v lepi postelji. Seveda, sestra župnikova se je takrat zelo upirala, toda župnik je bil mož trdne volje in njegova beseda je morala vedno

najvažnejših živil našega ljudstva in obenem naravnost izbora piča za živino; da ne govorimo o važnosti, ki jo ima kromir kot tehniška surovina.

Vse to je napotilo podpisano ravnateljstvo, da je začelo posvečati vso svojo skrb in pozornost temu važnemu pridelku našega kmetijstva. In, da zbere ves potreben znanstveni material za nadaljno raziskavanje in zasedovanje pogojev, pod katerimi se da izboljšati njegovo pridelovanje tako glede množine, kakor tudi glede kakovosti pridelka, odločilo se je za brezplačno preiskovanje na Kranjskem pridelanega krompirja. Kdor izmed kranjskih kmetovavcev torej želi, da se mu brezplačno preišče krompir, ki ga je doma pridelal, naj pošlje na svoje stroške kmetijsko kemijskemu preizkušališču za Kranjsko v Ljubljani 6 kilogramov zdravega krompirja. Pošiljatelj je pridejati listek, na katerem naj se zabeleži vrsta (ime) krompirja, kraj, kjer se je pridelal, kakovost zemlje, na kateri je rasel, s čim in kako močno se je krompirju gnojilo in pa pošiljavčev popolni naslov.

Pri tej priliki opozarjamo tudi na svoj čas objavljeno uljudno prošnjo, s katero prosi podpisano ravnateljstvo kranjske kmetovavce, ki se pečajo s pridelovanjem semenske detelje, da bi mu poslali v preiskovanje 500 do 1000 gramov (1/2 do 1 kilograma) doma pridelane in neočistene semenske detelje.

Ravnateljstvo kmetijsko-kemijskega preizkušališča za Kranjsko v Ljubljani.

DOPISI.

Predoslje. V ponedeljek popoldne se je pri Uršniku v Predosljih igral petleten fantek z žveplenkami in je zapalil klajo v svistih. K sreči je bilo tam zloženo retanje dobro stlačeno, da ogenj ni mogel dobiti duška, ampak je tlel le pod klajo. Bajdova mati je opazila valeči se dim in je tekla poklicat ognjegase, ki so bili takoj na mestu in pogasili tleči ogenj. Ako bi bil ogenj dobil duška, bi bila nesreča velika, ker stojita poleg svisti pod in drvarnica. Starši, imejte žveplenke spravljene na takem kraju, da otroci ne bodo mogli do njih!

Selca. Dne 29. septembra smo imeli veselico v korist orlovske godbe. Igravci izobraževavnega društva v Stari Loki so uprizorili znano pevoigro „Kovačev študent“. Igrali so dobro. Udeležba je bila velika in se je ta prireditelj dobro obnesla. Najtoplejša zahvala igravcem iz Stare Loke za njihovo požrtvornost, da so brezplačno prišli igrati, kakor tudi g. Sedeju. Fantom godcem, ki so pri tej prireditvi pokazali svojo pridnost, pa kličemo: „Korajžno naprej!“

Politični obzor.

Avstrijska delegacija je sprejela v torek tudi mornariški proračun in izredne izdatke za vojno mornarico, ki znašajo 40 milijonov kron.

Proti trializmu je govoril v delegaciji bivši ministrski predsednik grof Khuen Hedervary.

Češko šolo na Dunaju je dala policija zopet zapreti in je ven tirala učitelja Soukupa,

obveljati. Saj mu je takrat tudi njegova mati — sedaj že v večnosti — gorko stisnila roko za to njegovo ljubezen in s solzo v očesu mu je naredila križec za lakko noč. Bil je namreč Francej njen sin tudi po duši in dobroti.

Stari Tomaž je ta dan po sv. izpovedi pristopil k mizi Gospodovi. In ko se je po zajutruku poslavljajal od njega župnik, je prijel stari cigan njegovo desnico in med tem, ko so rosile njegove solze župnikovo roko, je rekel: „Kakor sem danes, gospod, prvič v svojem življenju spal na belih pernicah, kakor sem bil pri mizi Gospodovi, tako obljubim zase in za vse svoje ljudi, da se gospodu nikdar ne bo nič izgubilo, pa tudi v vasi in okolici nobeden izmed ciganov ne bo ničesar vzel. Če se pa komu kaj izgubi, gospod, naj se le vsak zanese, da cigani tega niso storili.“

Tako je takrat obetal stari Tomaž.

Svojo obljubo je pa tudi izpolnil on in njegovi cigani. Včasih je res temu ali onemu kaj zmanjkalo, toda tatu nikdar niso zasledili v ciganskem taboru, ampak drugod. In ker so orožniki že dobro poznali uzmoviče v okolici, so jih takoj zasledovali. Tako se je število tatvin, ki so šle poprej vse na račun ciganov, očitno skrčilo.

Dalje prih.

ki ni hotel zapustiti šole. Pred šolo stoji straža in prepovedano je vsako zbiranje.

Zagreb. Cuvaj dela naprej. Dne 16. t. m. je policija zaprla Juro Bauerja, urednika „Agrar Tagblatta“, ker ga sumijo, da kot poročevavec ranih slovenskih listov spravlja v javnost stvari, ki niso ugodne za Cuvajev komisariat. Zapri so isti dan v Zagrebu tudi 14 dijakov in 8 deklic, češ, da so hoteli osvoboditi Jukića. Cuvaj ima svojo palačo skrbno zastraženo s policijo.

Francoska si ne želi vojne na Balkanu. Francozi se namreč boje za svoje milijone denarja, ki ga imajo na posodi pri balkanskih državah in v Rusiji. V vojni so seveda ti kapitali v nevarnosti in zato je Poincaré delal na to, da se ohrani mir, Avstrija pa osami, ako bi hotela kaj vmes posegati.

Turška proklamacija. Sultan je izdal na svojo armado proklamacijo, v kateri pravi: „Svet pozna turško miroljubnost. Otomani nimajo proti nobeni državi zahrbtnih namenov in imajo pravico zahtevati, da bi tudi druge vlade bile odkrite proti njim. Otomani nočejo motiti sreče in napredka nobenega naroda, ne puste pa, da bi drugi narodi motili njih srečo in napredek. Vkljub zaprekam, ki jih ima vedno naša država — izvajamo po možnosti po vrsti reforme, ki jih država potrebuje. Vkljub temu hočejo naši mali sosede — ker jih skomina po naši zemlji, in vidijo, da ovirajo naš napredek s svojimi nepostavnimi nameni — uničiti naše reforme in naš napredek in delati dobiček iz naših zadreg. Dogovorili so se, da napadejo naše meje. Utopisti v Bolgariji, Srbiji, Greciji in na Črni Gori so pozabili junaških činov, s katerimi so se od nekdaj Otomani izkazali v Tripolisu — in so napadli naše meje. Bili smo prisiljeni mobilizirati. Odredili smo celo mobilizacijo rezervistov in domobrancev.“

Novičar.

Pozdravljeni, bratje Hrvatje, v beli Ljubljani! Nocoj se bo vršil v Ljubljani stanek hrvaških in slovenskih časnikarjev, ki utegne biti velike važnosti za razvoj našega časopisja in za utrjenje bratskih vezij med dvema slovanskima rodovima, ki sta si najbližja po geografski legi, po veri, jeziku in zgodovini. Jutri popoldne ob treh se bo pa vršilo kot posledica opatijskih dogovorov v veliki dvorani hotela „Union“ v Ljubljani skupno zborovanje vseh državnih in deželnih poslancev Hrvaške Stranke Prava in Vseslovenske Ljudske Stranke ter članov obojnih strankinih vodstev. Popoldne ob 10. uri bo jutri v knjižnici „Katoliške tiskarne“ v Ljubljani seja vodstva V. L. S. Zvečer ob 8. uri bo pa v veliki dvorani hotela „Union“ Hrvaško-slovenski slavnostni komers. Na komersu bodeta sodelovala „Slovenska Filharmonija“ in Slovensko glasbeno društvo „Ljubljana“. Ob 10. uri popoldne bo v Ljubljani zborovala tudi vrhovna uprava Hrvaške Stranke Prava. Hrvaški poslanci pridejo že danes v Ljubljano — Gorenjci, jutri bo vesel dan jugoslovske vzajemnosti! Pojdimo jutri zvečer v obilnem številu na komers, da ondi pozdravimo drage nam goste!

Odlikovanje. Zlati zaslužni križec s krono je cesar podelil dovskeemu župniku in knezoškofijskemu duh. svetniku Jakobu Aljažu.

Častni občan v Gorjah je postal ondotni župnik in deželni poslanec č. g. Janez Piber.

Žalostno večino imajo ljubljanski liberalci v občinskem odboru. „Narodni Listy“ so povabili g. Rasta Pustoslemška, urednika „Slov. Naroda“, da naj gre za vojnega poročevavca na balkansko bojišče. Toda, ker je g. Pustoslemšek ljubljanski občinski svetnik in bi z njegovim odhodom liberalna večina v ljubljanskem občinskem svetu šla rakom zvižgat, se je ponudba odklonila.

„Glavna posojivnica.“ Amerikanski „Glas Naroda“ piše v posebnem članku: „Vse gre počasi. Kadar bo konkurenca masa imela toliko denarja na razpolago, kolikor je potrebno in vredno, da se razdeli med vlagatelje, bo delo storilo. Gotovo pa je, da se letos to ne zgodi in lahko rečemo, da se bo konkurz vlekel mnogo let.“ Ob tej liberalni mrhovini se namreč hočejo še nekateri mastiti!

V tiskarni „Sava“ v Kranju tiskajo neki humoristični listič, ki sliši na ime „Pika“, ka terega uska pa ne prevzame nobena tiskarna. Ureja ga dolgoletni Slavoj Škerlj iz Ljubljane.

Novoslovenska bolezen. V Trstu je bil politični shod, na katerega pa ni prišla slovenska inteligenca, ker se mladi moške boje dela in rajši od daleč stoje in kritizirajo. „Edinost“ piše: „Koliko bi lahko koristili narodu ti „modrijani“, ako bi na javnih shodih svojo pamet in nazore stresli med ljudstvo, povedali svoje mnenje, izrekli kritike in predložili načrte, po katerih bi našega sovražnika najprej strli v prah. Koliko hvaležnosti bi si lahko pridobili od strani zatiranega naroda! Ali tega ti novodobni „odrešeniki“ ne store, kajti napadati izza plota in metati kamen ter skrivati roko za hrbet: to je — varnejše in komednejše, ali častno — čujte, o gospoda! — to delo ni! Kar smo napisali tu na račun teh in onih, ne velja samo za sedaj, marveč to se do-

gaja dosledno: naša inteligenca se odlikuje vsikdar na naših shodih s svojo abstinenco. Drugi naj delajo in se trudijo! Mi bomo pa komodno ploskali, če bo uspehov, in kritizirali, če bodo — neuspehi.“ — „Izvajanja „Edinosti“ so žalibog precej resnična.“ dostavlja onemu tarnanju „Slovenec“. Kaže se, da se je ta bolezen udomačila pri vseh slovenskih strankah. Kje so vzroki tej letargiji? Zakaj peša pri mladih možeh gorečnost za delo na narodnem polju? Ali je kruhoborstvo postalo ideal? . . .

Socijalni demokratje so nasprotniki osvobojenju balkanskih Slovanov. Pravijo, da so za mir. Za tak mir so namreč, kakršnen je bil doslej, ko so Turki kristjane klali. Če pa socijalni demokratje kje napravijo revolucijo, more in ropajo, pa niso nič za mir. Pripomnimo, da so ti „miroljubi“ politični sodrugi in zavezniki ljubljanskih liberalnih narodnjakov.

Hujskanje socijalnih demokratov se vedno ponavlja po njihovih časopisih. Sedaj vpijejo proti vojski in se hudujejo nad državo, ki zahteva velike vsote za vojaštvo in mornarico. Ali naj mar Avstrija pusti, da izgubi ves vpliv na Balkanu? Socijalni demokratje pišejo proti vojski in vendar provzročajo sami silne boje, kadar jim kaže. Znano je, kako se lansko leto 17. septembra pobijali po Dunaju okna, plenili trgovine in kako so v Budimpešti letos napravili krvave izgrede. Ali ni to tudi vojna? V Belgiji proglašajo rdečkarji generalni štrajk, ki bo stal celih petdeset milijonov in to samo radi tega, ker ne morejo rdeči voditelji preboleti poraza, ki so ga doživeli pri zadnjih volitvah v zbornico. — Tako sleparske stranke je ni na celem svetu, kakor je rdečkarstva.

Socijalno-demokratski poslanci so silno dragi. Ubogi delavci plačujejo precej visoke doneske v rdečkarke blagajne. Ta denar porabljajo sodrugi za razne volitve, pri katerih plačujejo zelo visoko glasove volivcev. Na strankarskem shodu v Šemnici je rdeči blagajnik pravo izpovedal, da so stale volitve v nemški državni zbor rdečkarje ogromno vsoto: dva milijona štiritostotisoč mark. Ker je socijalna demokracija s tem denarjem spravila 110 poslancev v nemško zbornico, jo stane volitev vsakega posameznega poslanca dvajset tisoč mark. To so naravnost ogromne številke. Naj se pojasni na shodih ljudem, da bodo vedeli, v kake namene rdeče delavstvo znaša trdo prislužene solde. In kaj ima od tega? Voditelj rdečkarjev poslanec Bebel je javno izrekel; da vseh 110 poslancev ne bo nič doseglo.

Prememba posesti. Gospod Franc Berjak, trgovec v Kranju, je kupil hišo pok. Franca Omerse na glavnem trgu v Kranju in ono v stranski ulici nasproti Pučniku za 72.000 kron.

Poročil se bo dne 21. oktobra t. l. gospod Franjo Fischer, c. kr. deželnovladni kancelist v Kranju, z gospico Mici Abačičevo iz Trziča.

Pozabil je nekdo meseca decembra 1911 zavitek z belo kontenino, temno naglavno ruto v knjigarni „Ilirija“ v Kranju. Lastnik naj se zglesi v knjigarni, drugače se v decembru daruje za revne šolarje.

V srbsko vojsko je odšel iz Kranja sin g. drž. pravdnika Rajka Peterlina.

V Ameriko je ta teden pobegnil Martin Šilar, trgovec s sadjem v Kranju. Nasmukal je ljudi za nekaj tisoč kron.

Baronov lov v kriški in kovorski občini. Kdo si je mislil! Baron Born zahteva v občini Križe in Kovor svoj lov. Toliko časa je kupoval razne parcele in zamenjaval, da je slednjič spravil toliko skupaj, da more zahtevati svoj lov. Zadnji, ki mu je k temu pomagal, je Josip Primožič, veleposestnik iz Pristave. Baron Born mu je letos dal lepo njivo blizu doma, on pa je baronu odstopil malovredno skalovje in baron je dosegel, kar je nameraval že več let. Občina Križe in Kovor bosta hudo udarjeni, ker njun lov ne bo več toliko vreden. Pa tudi marsikdo si bo sedaj premislil, preden se bo poganjal za kriški in kovorski lov ter postal baronov сосед. Baron ima stalne lovce, ki bodo pazili, da mu kdo ne bo v škodo hodil, čeprav se ne bo vselej zgodilo namenoma. — Ljudje se sedaj praskaajo za ušesi in se izgovarjajo: Kdo si je mislil, kaj takega? Nemški baron se pa smehlja . . .

Na Praprotni Polici je pogorel Primčev kozolec, katerega je nekdo iz hudobije zažgal.

V Savi pri Bledu so našli ob mostu truplo dečka Maksa Kogovška, ki je pred nekaj časom izginil s svojim očetom Matijo Kogovškom iz Kranjske Gore.

Primarij dr. Bock v Ljubljani je ta teden praznoval 25 letnico svojega blagonosnega delovanja v deželni bolnišnici.

Protialkoholni kongres priredita dne 17. novembra v Ljubljani „Slovenska protialkoholna zveza“ in „Društvo zdravnikov na Kranjskem“.

V Ljubljani so začeli poglabljati strugo Ljubljaničice. Znižanje Grubarjevega kanala je že dovršeno.

Na Kodeljevo pri Ljubljani, kjer ima dežela živinorejsko pristavo, se vsled sklepa deželnega odbora premesti z Vrhniko tečaj za prvo pomoč v nesrečah pri živini.

V Dobropoljah sta vlačugarja A. Pavlič in J. Šporar brez vzroka iz zasede napadla in zaklala poštenega moža Janeza Drobniča, po domače Mohorja, posestnika in trgovca z vinom. Morivca so zaprli.

V Mariboru sta imeli zadnjo nedeljo dobro obiskani občni zbor „Slovenska Straža“ in „Slovenska kršč. soc. zveza“. Navzoči so bili poslanci: Jarc, dr. Krek, dr. Korošec, Ozmeč, Meško, Pišek in Brenčič. „Slov. Straža“ je izdala lani 51.091 K 53 v. za slovenske obmejne kraje, ki so v nevarnosti, da se potučijo. Dr. Brejc je pohvalil „Slov. Stražo“, ki veliko stori za koroške Slovence. Župnik Kalan je priporočal, da naj varčujemo pri opojnih pijačah in dajemo za narodne namene. Na zboru „Sl. kršč. soc. zveze“ je stavil predloge za poživljenje naših društev dr. Krek. Dobro uspela Slomšekova veselica v „Nar. Domu“ je popoldne napravila prijeten sklep zborovanju.

«Gorenjske knjižnice» je izšel ravnokar šesti zvezek, ki obsega: 1. Zgodovino župnije Šmartin pri Kranju, sp. Fr. Pokorn; 2. Zgodovinske črtice o slovenskih Šmarincih, sp. Peter Bohinjec; 3. Slomšku — slava! sp. dr. Iv. Pregelj; 4. Obdobje letnici nove maše, spesnil Fr. Pavšič; 5. Odloemek, sp. I. P. — Prav važna je ta knjižica za prijatelje domače zgodovine. Tudi prvih pet zvezkov „Gorenjske knjižnice“ se še dobi pri „Tiskovnem društvu“ v Kranju. Za vsak posamezni zvezek znaša naročnina le 30 vin., za 10 zvezkov 3 krone s poštnino vred.

Na tedenski semenj v Kranju dne 14. t. m. je bilo prignanih: 73 glav domače govede (za mesarja 30), 5 telet, 29 glav bosenske govede, hrvaške govede 42 in 110 domačih prešičev ter 00 hrvaških kozlov in 12 domačih ovc. — Za kilogram žive teže: za pitane vole 92 v, za srednje pitane vole 78 do 82 v, za nepitane 76 do 80 v, za hrvaško goved 80—84 v, za teleta 1 K 14 v, za pitane prešiče 1 K 18 v, prešiči za rejo 1 K 28 v. — Za 100 kg pšenice 24 K; rž 22 K; ječmen 21 K; oves 21 K; koruza 22 K; ajda 26 K; proso 21 K; krompir 5 K 75 v, fižol (rdeč) 28 K, koks 27 K, detelja — K, slanina 1:80 do 1:90 K, drva (trda) 18 K, drva (melika) 10 K, maslo 3:20 K, jajce 10 v, seno 6 K, pšenična moka 37 v, kaša 34 v, ješprenj 32 v.

Godovi prihodnjega tedna. Nedelja (20.) Žegnanjska nedelja; ponedeljek (21.) sv. Uršula, dev.; torek (22.) sv. Kordula; sreda (23.) sv. Kapistran; četrtek (24.) sv. Rafael, v.; petek (25.) sv. Bonifacij; sobota (26.) sv. Evarist.

* * *

Nesreča na morju. Parnik „Amerika“ je zadel v angleški podvodni čoln, ki je bil dolg 100 čevljev, ga prerezal na dva kosa in potopil. Utonilo je 13 mož, samo službujoči častnik se je rešil. Nesreče potniki na „Ameriki“ niso opazili, ker je bilo zgodaj jutraj. Parnik se je ustavil, a pomagati ni bilo mogoče nikomur, samo omenjenega častnika so potegnili iz vrtinca.

Turška vojska se je od nekdanj odlikovala z veliko hrabrostjo. Turki se smrti v vojni ne boje, ker upajo vsi priti v raj. Zadnja leta so nemški častniki turško vojsko moderno izvežbali. A vendar vojska ni v najboljšem stanju in se Turki ne morejo nanjo zanesti, ker je med vojaki veliko Grkov, Bolgarov in Židov. Že sedaj jih je iz vojske veliko ubežalo. Topničarji so sploh slabo izvežbani. S streljivom Turki niso dobro založeni, istotako jim manjka kuhinj, pekarij in bolnišnic. Zaloga konserv je stara. Prišli so na sled velikim poneverjenjem v preskrbljevanju vojske, ker so sleparstva na Turškem znana stvar.

Skader, po turško Škodra, glavno mesto severne Albanije, leži na desnem bregu reke Bojane poleg Skaderskega jezera, 25 km od Adrijanskega morja. V Skadru biva glavni turški guverner (vali) in več evropskih konzulov. V mestu je sedež katoliškega nadškofa in pravoslavnega škofa. Mesto ima kastel, veliko katoliško katedralo, več vojašnic, nekaj tovarnih in bazar z 2000 prodajavnicami. Trgovina z volno, kožami in turščico je živahna. Mesto šteje 35.000 prebivalcev. Dne 1. junija 1905. je bil tu hud potres. Nekdaj je bila Škodra glavno mesto ilirskega rodu. Pozneje so si mesto podjarmili Rimljani. Turška vlada ga je dobro utrdila, ker se od tod odpira pot v Adrijansko morje. Za Črnogorce je Skader velikanske važnosti, ker je ključ Albanije, ter iz trgovinskih ozirov, in ker ima krasno, rodovitno okolico. — Skadersko jezero, v starem času imenovano Lacus Labeatis, je 50 km dolgo, 14 km široko, njegovo površje meri 360 kvadratnih kilometrov. Proti vshodu je jezero plitvo, na zahodni strani ima pa veliko kamenitih otokov. V jezero se iztekata za parnike plovna voda Rijeka in Morača, iz jezera pa teče reka Bojana. Polovica jezera je turška in druga črnogorska. Črna Gora ima redno plovbo s parniki

po jezeru med kraji Rijeka, Plavnica, Virpazar in Skader. V jezeru je silno veliko rib. — Skaderski vilajet ima okoli 320.000 prebivalcev. Večinoma so Malisori, ubožen pastirski narod. V svetoštetfinskem miru je bil ta okraj že prideljen Črni Gori, po berlinski pogodbi je pa ostal turški.

Na Roosevelta, kandidata za predsedniško mesto, je v Milwaukeeju štirikrat ustrelil neki socialist in ga lahko ranil na prsih. Napadavca je policija prijela. Razdraženo občinstvo je napadavca hotelo linčati. Roosevelt je šel potem na neki shod ter je govoril celo uro. Ker je izgubil veliko krvi, je moral iti v bolnišnico, toda še tisto noč jo je zapustil ter odpotoval v Čikago. Rooseveltova rana se je skazala precej nevarno.

Puščava Sahara — morje. Neki učenjak je predlagal tale načrt: Ker ležita dve tretjini Saharske puščave pod morsko gladino, naj bi se po 100 km dolgem kanalu napeljala vanjo morje, katero bi bilo po svoji obsežnosti le za polovico manjše, kakor Sredozemsko morje. Po neizmernih peščenih pustinjah, preko katerih more dandanes le velblod, bi se zibali morski valovi in ponosni parniki bi pluli v srednjo Afriko, kjer bi bilo rodovitno obrežje. To bi bilo velikega gospodarskega pomena za vso Evropo.

Novije vesti.

V vodi Kokrišici pri Kranju so včeraj dobili utopljeno 59 let staro Marijo Valjavec z Rupe. Rada ga je cukala!

Rdeči bratci so se minulo nedeljo po svoje veselili, vpili in plesali pri Fidru v Kranju. Lahko bi v Kranju te vrste tičev seštel na prste, kakih 10 — za „mušter“ — pa jih premore kranjska okolica. Zato so pa pritisnili njihovi zavezniki — kranjski liberalci. Crobathov ata so se na prireditve socijev pripeljali z vso rodbino kar — z avtomobilom. Prišli so pa tudi drugi odlični in različni napredni Kranjci, ki so z vstopnino pomagali olajševati lačnim bratcem neznošno draginjo. Zlasti znanemu Makseljnu je „dobro teknila“ vinska trgatav tako, da se je drugi dan okrogbahals polno pestjo težko prisluženi kronic.

Dunaj, 18. oktobra. Komisarijat na Hrvaškem se nadomesti z vojaško vlado, ki bo napravila prehod k rednim razmeram.

Za avstrijsko zračno brodoge sta darovala veleindustrijalca Dreher in Scheller vsak po 100.000 K.

Varšava, 18. oktobra. Vsi v Varšavi živeči rezervisti so dobili ukaz, da naj stopijo takoj pod orožje.

Carigrad, 17. oktobra. Turki so vdrl pri Gusinjah v Črno Goro.

Dunaj, 17. oktobra. Avstro-Ogrska ne misli mobilizirati. Nemčija stoji trdno na strani Avstrije. Da bi bilo stališče ruskega ministra Sazanova omajano, ni resnica, kajti car je na njegovi strani. Pa ko bi tudi Sazanova nadomestil Witte, Rusija ne bo postala bolj bojevit.

Reka, 18. oktobra. Ruski veliki knez Peter in knez Battenberški, zeta črnogorskega kralja, potujeta s svojima družinama v Črno Goro.

Rim, 17. oktobra. Sultan je podpisal pogoje miru z Italijo. Avstro-Ogrska je priznala gospodstvo Italije nad Libijo. Italijansko vojno brodoge je dobilo ukaz, da naj zapusti Arhipel.

Rim. Italijanska kraljica je v dolgi brzjavki čestitala svojemu očetu na zmagah Črnogorcev in mu naznanila, da je Italija že odposlala sanitetni materijal.

Pariz, 17. oktobra. Po prvi večji bitki na Balkanu bodo velevlasti delale na premirje. Ruski listi zahtevajo od vlade, da naj ne pušči, da bi se Slovanom, ako zmagajo, po velevlastih odvezl sad zmage.

Carigrad, 18. oktobra. Turčija je napovedala Srbiji in Bolgariji vojno. Dostavila je turška vlada poslanikoma obeh držav to-le pismo: Srbija in Bolgarija se vmešavata v notranje zadeve Turčije. Vsled mobilizacije obeh držav in vsled obmejnih prask je mir med Turčijo ter Srbijo in Bolgarijo nemogoč. Vkljub miroljubnosti je porta sklenila, da napravi konec poslanstvu srbskega in bolgarskega poslanika in poziva oba poslanika, da sprejmeta svoja potna lista in z vsem svojim osebjem kar najhitreje zapustita osmansko zemljo. — Srbski poslanik je precej odpotoval. Grško poslanništvo pa še ni dobilo od porte nobenega obvestila.

Belgrad, 18. oktobra. Srbska vlada je poslala svojemu poslaniku v Carigradu Nenadoviću vojno napoved Turčiji.

Belgrad, 18. oktobra. Srbska armada maršira v štirih kolonah v Staro Srbijo in Makedonijo. Prva kolona je vdrla v Sandžak pri Javorju in koraka proti Sijenici, druga pri Vardaru proti Prištini, tretja pri Raški proti Novemu Pazarju, četrta proti Skoplju. Tja maršira

tudi združena bolgarsko-srbska armada. Pri Vardaru so Srbi potisnili Turke nazaj in prišli na Kosovo polje. Arnavtski vodja Isa-beg Boljetinac se je s 17.000 možmi pridružil Srbom. Prišel je dan osvete za Kosovo. Po vseh cerkvah zvone zvonovi.

Belgrad, 18. oktobra. Pri Prepolcu so albanske čete prekoračile srbsko mejo. Vnel se je hud boj, v katerega je poseglo tudi srbsko topničarstvo. Izgube na obeh straneh so precej velike. Načelnik albanskim četam je Isa Boljetinac. Albanci zahtevajo samostojnost v okviru turškega cesarstva.

Sofija, 18. oktobra. Car Ferdinand je sinoči prebral v glavnem taboru manifest, v katerem je naglašal, da treba osvoboditi krščanske bolgarske prebivalce v Makedoniji iz sužnosti in bede, ker ni šlo drugače, z orožjem. Bojeval se bo križ proti polmeseču.

Sofija, 17. oktobra. Kralj Ferdinand je odšel v glavno taborišče. Tukaj je splošno mnenje, če zmagajo čete balkanskih držav, da Turki ne dobe več dežel nazaj, ampak ostanejo zasedene, dokler evropski kongres zadev ne uredi.

Carigrad, 17. oktobra. Bivši sultan Abdul Hamid je prišel v Carigrad. Bajje je daroval tri milijone turških funtov za vojsko. — Poročevavcem listov je dovoljen pristop k vzhodni armadi, a ostali morajo vsi skupaj in njihova pomočila se cenzurirajo. — Mornariški minister Mahmud Muktar paša je odpotoval v Kirkiliso in vojni minister v Jedren, da sta prevzelo poveljstvo nad turškima armadama.

Atene, 18. oktobra. Grška je napovedala Turčiji vojno in brzojavno pozdravila svoje zaveznice. — Med Prevezo in Janino so Grki zasedli velik turški transport vojnega materijala in pomorili turško spremstvo.

Pariz, 18. oktobra. Grško vojno brodoge je prišlo pred Dardanele.

London, 16. oktobra. Črnogorke so junakinje. Na glavah nosijo vojakom živeči in vojne potrebščine. Pri Beranah so stale žene v bojni črti.

Cetinje, 17. oktobra. General Vukotić je dne 16. t. m. vzel Gornji Bijor in vjel turškega poveljnika Saffer-Edina. Razgnal je turške predstraže pri Buričanah in prišel do Taraboša.

Kotor. Dne 16. oktobra se je vršil hud boj med črnogorsko in turško artilerijo. Črnogorski vojni minister Martinović je ukazal streljati na moderno utrjeno trdnjavo Taraboš, ki je ključ od Skadra. Boj je trajal 4 ure, potem je turška artilerija umolknila. Črnogorska pehota je nato naskočila trdnjavo. Vnel se je silovito hud boj. Črnogorci se niso hoteli umakniti, četudi so prišli med dva ognja. Streljali so nanje Turki s topi iz trdnjave in s Skaderskega jezera. Imeli so Črnogorci 700 mrtvih in ranjenih. Turki so bili premagani in so se umaknili proti Skadru. Črnogorci so zasedli trdnjavo Taraboš in razobesili črnogorske zastave. Južna črnogorska kolona je nato prekoračila Bojano pri Obili ter prodrla tik pred Skader. Manjše utrdbe so Turki zapustili večidel brez boja. Skader bodo Turki branili z vso silo.

Podgorica, 17. oktobra. Vjeti turški poveljnik Tuzija, Hallil-Bej, je rekel, da so se Turki morali vdati, ker so Črnogorci zaprli vodo pred mestom in Turki 6 dni niso imeli nobene kaplje vode. Pohvalil je izvrstne črnogorske topove, pritoževal se pa nad turškimi vojaki bašibozuki, ki ne poznajo reda, begajo semtertja na svojo pest in radi uhajajo.

Belgrad, 17. oktobra. Prestolonaslednik je odpotoval s štabom danes v Niš.

Cetinje, 18. oktobra. Čete generala Vukotića so vzele Berane po hudem boju. Odšlo je prej iz mesta proti Kosovemu polju 4000 regularnih turških vojakov in 1300 mohamedanskih Albancev. Črnogorci so pa zajeli še 700 nizamov (aktivnih turških vojakov) in 500 redifov (rezervistov). Dobili so tudi dva Kruppova topa z velikansko množino streliva.

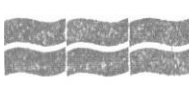
Solun, 18. oktobra. Črnogorci so izgubili pri Tarabošu 1000 mrtvih in ranjenih. Taraboša še niso dobili. Opustili so obleganje Skadra, ko so dospole čete Esad-paše.

Carigrad, 16. oktobra. Turški prestolonaslednik, ki je prišel sem z rumunskim parnikom, je padel s stoonic ladje v morje in so ga izvlekli vsega mokrega.

Atene, 17. oktobra. Grško brodoge je prodrla z dvema vojnima ladjama v ožino pri Prevesi. Turške utrdbe tega niso mogle preprečiti. Danes opoldne se je pričela vojna s Turki. Vlada je bila dala prej enak odgovor porti, kakor Bolgarija in Srbija.

Najnovejše zapiske Iznajdb razpošilja zastoj. Zastopniki patentov H. Bestgen & Co., Basel. Znamka za inozemstvo.

306

Tiskarno
Knjigoveznico

priporoča

TISKOVNO DRUŠTVO, KRANJ.

Vse se izdeluje prav fino in poceni.

Za smeh in kratek čas.

Preveč zahteva. Jožek: „Micika, povej mi no, koliko je dvakrat tri!“ — Dekla: „Ja, ali misliš, da si bom zavoljo tebe glavo ubijala!“

Nepoboljšljiv. Žena možu: „Kje si vendar tako dolgo zaostal, saj vendar ni nobene gostivne več odprte?“ — On: „Seveda ne, zato sem pa domov prišel!“

Huda želja. Ribničan: „Taku predrtu si žlehi, de b' ti jest prvošču, de b' ratau ,taužentnuoga' in na usaki nuogi kūrje aku!“

Moja stara izkušnja me uči in drži, da za odpravo izpuščajev, kakor tudi za nego kože, ni boljšega mila kakor je svetovnoznano **Steckenpferd Lilijino mlečno milo** Bergmanna in dr. Tešin ob Labi. — Komad po 80 vin. se dobi po vseh lekarnah, drogerijah, parfimerijah i. t. d. — Ravnotako je brez primere Bergmannova lilijina krema „Manera“ za nego nežnih, belih damskih rok; v škatljicah po 70 vin. se dobi povsod. 147 50—28

Res lepa je cerkev, veža ali kuhinja le tedaj, če ima ličen in

trpežen tlak

kakršnega izdelujeta v mnogih vzorcih **Zajec & Horn v Ljubljani.**

Izdelovanje stopnic, cevi. 249 12
Asbestni škrlj „Zenit“.

Jakob Košmerlj

edina slovenska tvrdka te vrste v **Trstu, ulica St. Martici 11.** Telefon 49 VIII. — Čekovni račun c. kr. pošt. hran. št. 121.805.

Priporočam slavnemu občinstvu **veliko zalogo kave, čaja, južnega sadja i. t. d.**

Postrežba točna in solidna. 113 28

Na deželo pošiljam prosto vožnje po povzetju po železnici in v zavitkih po pošti.

Cenik izhaja štirikrat na leto.

J. WEIBL

J. Spreitzerjev nasled. **Ljubljana** **Slomškova ulica št. 4.**

Stavbeno-umetno in konstrukcijsko inženjersko strojništvo.

Žično omrežje na stroj, ograje na mirodvoru, obmejno omrežje, vežna vrata, balkoni, verande, stolpne križe, stedišnike i. t. d.

Specijaliteta: 195 52-22

valjični zastori (Rollbalken).

Zobozdravniški in zobotehniški atelje

Dr. Edv. Globočnik, okrožni zdravnik in zobozdravnik, in Fr. Holzhaecker, konc. zobotehnik

V KRANJU

v Hlebševi hiši, nasproti rotovža, je slavnemu občinstvu vsak delavni dan od 8. ure zjutraj do 5. ure popoldne in ob nedeljah od pol 8. ure zjutraj do 11. ure popoldne izven velikih praznikov na razpolago. 183 41

Koroško rženo kavo

priznana edina kavlna primes, iz pražarne „Excelsior“ priporoča 303 10—2

Gabrijel Jessernigg, Celovec.

Za poizkušnjo v zavojih po 5 kg za 3 K poštne prosto na vsako pošto. Mnogo priznavanih pisem je na razpolago.

Odda se svitla, zračna ter opremljena

soha s posebnim vhodom.

Vpraša naj se v upravništvu „Gorenjca“. 304 2

272 52—7 Higijenski urejena

Največja snažnost! BRIVNICA

Valentin Rozman, Kranj hiš. šte. 106, nasproti župne cerkve.

Ceno češko posteljno perje!

1 kilo sivega oskubenega 2 K, boljše 2 40 K, napolbelega 3 60 K, belega 4 80 K, mehkega 6 K, prve vrste 7 20 K, boljše vrste 8 40 K, najfinejše snežno-belo 9 60 K. — **Izgotovljene postelje** iz gostonitkastega, rdečega, modrega, belega ali rmenega nankina, dobro nabasana pernica ali spodnja pernica, 180 cm dolga, 116 cm široka, 10, 12, 15, 18 K, 200 cm dolga, 140 cm široka, 13, 15, 18, 21 K. Zglavnice, 80 cm dolge, 58 cm široke, 3, 3 50, 4 K, 90 cm dolge, 70 cm široke, 4 50, 5 50, 6 K. Neugajajoče se zamenja ali denar povrne! Obširen ilustrirani cenik povsod zastoj in poštne prost. BENEDIKT SACHSEL, Lubes št. 371 pri Pizou (Češko). 302 12—2

Najzvrstnejše in najboljše tamburice izdeluje in razpošilja 297 6—2

Prva sisaska izdelovalnica tamburic J. Stjepušin, Sisak.

Odlikovana na pariški razstavi leta 1900 ter na milanski razstavi l. 1896.

Razen tamburic in skladb za tamburice ima razna glasbila, kakor: gosle, citre, kitare, mandoline, harmo-like ter okarine i. t. d., za katere pošljem poseben cenik s slikami. — Ilustrirani cenik tamburic razpošiljam vsakomur zastoj.

V isti tovarni izhaja strokovni tamburaški mesečnik z naslovom „TAMBURICA“, ki vsebuje pouk in krasne tamburaške partiture ter stane na leto le 8 kron.

Velenjski salonski briketi (stisnjeni premog v kosih)

neprekosljivo kurivo za peči.

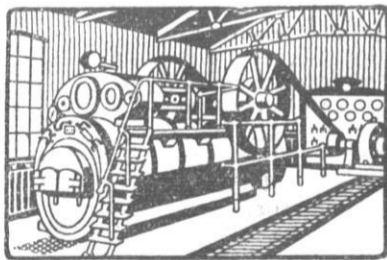
Zaloga: Franc Dolenz v Kranju.

R. WOLF Magdeburg-Buckau. Podružnica na Dunaju

Dunaj, III., Am Heumarkt šte. 21.

Brüssel, Buenos-Aires, Roubaix, Turin, Dresden 1911. 8 Grand Prix.

Patentne 298 24—2

vročeparne lokomobile.

Originalno strojedelstvo Wolf 10 — 800 k. s.

Obratni stroji z najvišjo popolnostjo in dobičkom za industrijo in poljedelstvo.

Dosedaj izdelanih nad 900.000 k. s.

Rudolf Jeglič

kamnosekarstvo, delavnica umetnega kamna in raznih cementnih izdelkov

Kranj, Gorenjsko

226 9

priporoča se čast. duhovščini in p. n.

občinstvu za vsa umetna in stavbena

kamnoseška dela. Na zalogi je vedno

velika izbira nagrobnih spomenikov

iz vseh vrst kamenov. :: Priporoča se

tudi za vse cementne stavbene izdelke,

kakor cevi, stopnice, okvirje za vrata

(bangarje), korita, grobne okvirje i. t. d.

Točna postrežba!

304 2

304 2

Jzmed dobrega najboljšiše!

171 25-16

Singer Ko., deln. družba šivalnih strojev, Kranj, Glavni trg 119.

Umetni zobje!

Ne da bi se izruvale zobne korenine, se ustavljajo ameriški umetni zobje posamezno ali celo zobovje, kakor se tudi plombirajo zobje 224 16 vsak dan od 8. ure dopoldne do 6. ure zvečer v konc. zobotehničnem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana.

Lepi prostori

na Glavnem trgu v Kranju, pripravljeni za trgovino, se dajo v najem od 1. novembra t. l. Več pove upravništvo „Gorenjca“. 237 14

„Slovenska Straža v Ljubljani“

želi imeti v vsaki občini po vsem Slovenskem zanesljivega človeka, ki bi sodeloval 240 12-9 pri „ljudskem zavarovanju“. Zagotovljen je dober in trajen zaslužek. Ponudbe pod „Ljudsko zavarovanje“ na „Slovensko Stražo“ v Ljubljani.

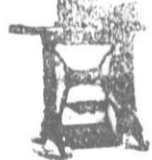
Glinaste peči

štedilnike, banje za kopeli, kakor tudi kipe, vaze in druge glinaste izdelke v vseh barvah, trpežne in cene priporočila

170 52-26 Avgust Dreise

prva in največja tovarna peči in glinastih izdelkov v Ljubljani.

Šivalni stroji in kolesa

Tovarniška zaloga 154 52-29

Iv. Jax-a v Ljubljani

Dunajska cesta 17 priporočila svoje najbolj priznane

šivalne stroje, kolesa in stroje za pletenje (Strickmaschinen).

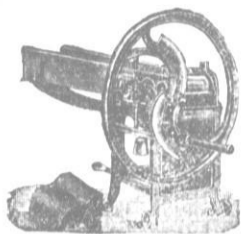
ceniki na sabtevanje zastov.

Med čitatelje tega lista 284 6-5 razdelimo 3000 parov

izbornih, veleclegantnih čevljev iz trpežnega usnja, kakor kažejo slike, ker hočemo, da se spozna našo firmo. Samo delo, to je K 13-75 za 3 pare čevljev, se plača. Čevlji stanejo drugače K 42.— Pošljemo vsakemu po izbi in na popolno zadovoljnost 3 pare moških ali ženskih čevljev vsake številke. Prememba dovoljena, radi tega nobenega rizika. Pošilja se proti povzetju ali če se vplača denar naprej. Razpošiljanje po prvi katoliški eksportni hiši. — Šele iz vašega priporočila pričakujemo dobiček.

Franc Humann, Dunaj, II., Aloisgasse šte. 3/H 9.

Slamoreznice v veliki izberi

brzoparivniki, bakreni kotli za kuhanje žganja, vlti kotli, peči, štedilniki, banje, cavi in vse druge vodovodne pritiskline, okovi za stavbe, vsakovrstno orodje za obrtnike, pristno pozlačeni 274 7

nagrobni križi, krovni škriplj „Zenit“

strešna lepenka, dalmatinski cement, traverze, železniške šine i. t. d. Solidna postrežball priporočila Nizke cenell

Franc Dolenz, trgovina z železno, Kranj (Roessova hiša).

Pri meni se tudi najceneje dobijo vsi poljedelski stroji in najboljši mlinski, stroji za kolarje, mizarje, kovače in ključavničarje ter najboljši šivalni stroji po zelo nizkih cenah. ... Jako ugodni plačilni pogoji se dobijo.

Najcenejša moč.

Kmetje! Mlinarji! Kolarji! Mizarji! Ključavničarji!

Napravite takoj Astro-Boston bencin motor, prihranite si drugih delavskih moči in veliko jeze! Naprava takega motorja z montažo vred stane samo K 1000 in so stroški za eno konjsko moč samo pet do šest vinarjev.

Kmetje! proč z gepeljmi, živina pri njih veliko trpi in so stroški nasproti z motorjem desetkrat višji, z motorjem vsak lahko sam slamo reže, mlati, drva žaga in melje.

Ti neprekosljivi motorji se dobivajo edino le pri

FRAN ZEMAN :: LJUBLJANA Dunajska cesta „pri Figovcu“. 49

247 11 Prospekti brezplačno!

Vijolina s tipkami in lokom! — Najlepša godba za cerkveni kor (orkestralne maše), za izobraževalna društva (n. pr. igraju med posameznimi dejavnimi predstav) je brez dvombe

klavijolinski kvartet

(2 klavijolini, 1 klavijola, 1 klavičel). Pa tudi pri pouku petja v šoli in kot domačo godalo, zlasti v spremstvu klavirja, harmonija ali citer je klavijolina nenadomestljiva. Vsakdo postane v 14 dneh perfekten vijolinist. To priznajo vsi, ki so se seznanili poblize s tem godalom.

Tvornica klavijolin Bajde & Komp. Ljubljana, Dunajska cesta št. 73.

Varstvo proti požarom!

Najboljše strešno krilo je asbestni škriplj

Popolnoma varen v ognju, ne eksplodira kakor drugi konkurenčni izdelki. Štirikrat lažji od opeke. Ceneji kakor vsak drugi škriplj. Zajec & Horn, betonsko podjetje, Ljubljana, Dunajska cesta 73. Samozastop za kranjski in tržiški sodni okraj: 248 11

Franc Dolenz v Kranju. Ceniki, vzorci in proračuni brezplačno.

Kranjska deželna banka v Ljubljani v deželnem dvorcu vhod v Gosposki ulici 2.

Obrestaje hranilne vloge po 4 1/4 % brez vsakega odbitka. Obrestaji se pripisujejo glavnici polletno. Vloge v tekočem, giro-računu in na blagajniške liste po najugodnejših pogojih.

Daje komunalna posojila občinam, okrajnim in šolskim odborom ter zdravstvenim zastopom v 4 1/2 % komunalnih zadolžnicah.

Hipotekarna posojila v zastavnih listih po 4 1/2 %

128 52-32

Eskomptne menice denarnih zavodov in daje l-m-bardna posojila. Prodaja lastne pupilarno varne komunalne zadolžnice in zastavne liste.

Banka je pupilarno varen zavod ter jamči zanjo dežela Kranjska. Uradne ure za stranke vsak delavnik od pol 9. ure dopoldne do 1. ure popoldne.